

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

73: Anoniem, mogelijk Zuid-Nederlands: Portret van een zwarte man, ca. 1640-1650

Kolfin, E.

Publication date

2008

Document Version

Final published version

Published in

Black is beautiful: Rubens tot Dumas

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

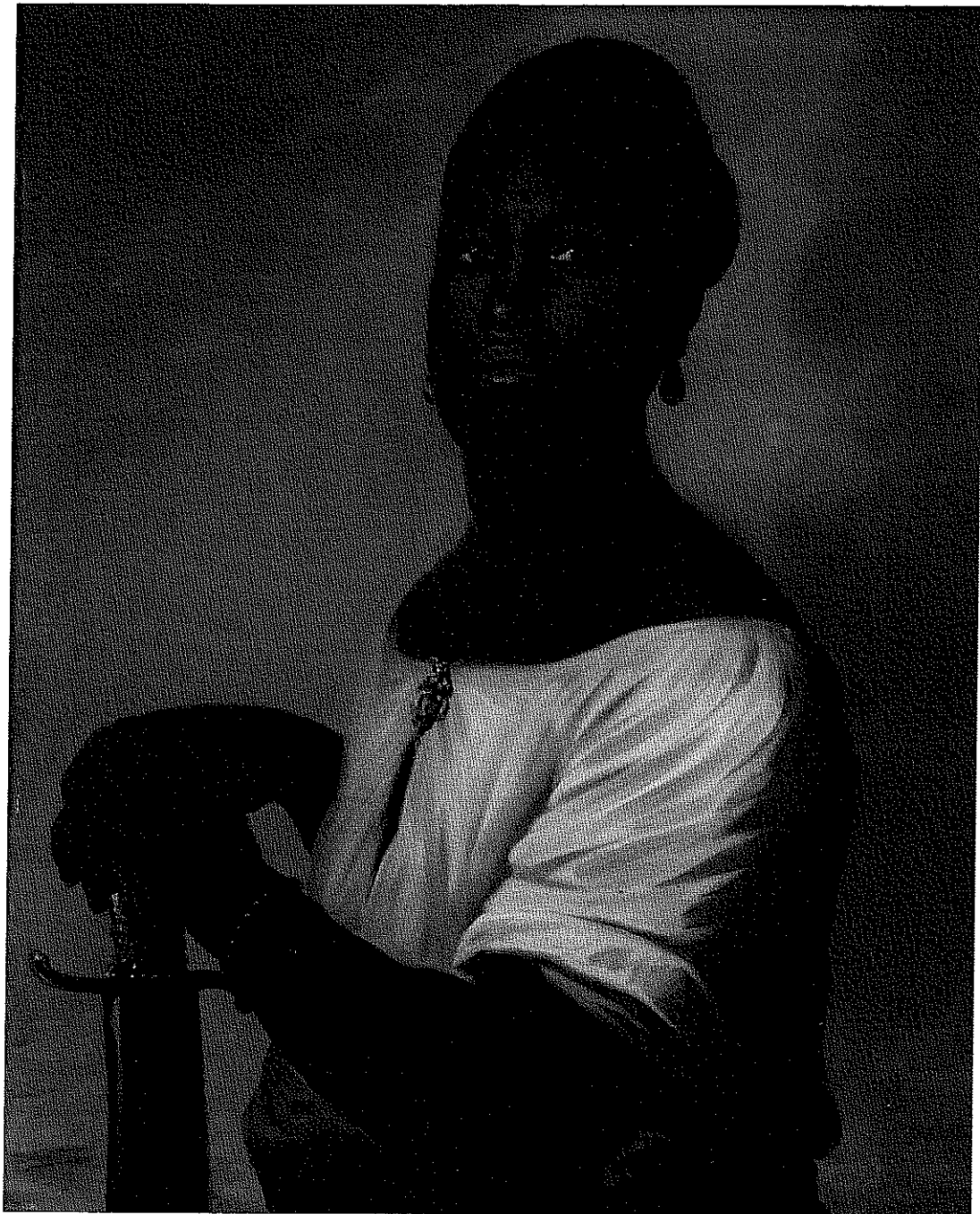
Kolfin, E. (2008). 73: Anoniem, mogelijk Zuid-Nederlands: Portret van een zwarte man, ca. 1640-1650. In E. Kolfin, & E. Schreuder (Eds.), *Black is beautiful: Rubens tot Dumas* (pp. 256, 270). De Nieuwe Kerk [etc.].

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

73

Anoniem, mogelijk Zuid-Nederlands

Portret van een zwarte man ca. 1640-1650

73

Anoniem, mogelijk Zuid-Nederlands
Portret van een zwarte man
 ca. 1640–1650

Olieverf op doek, 75 x 62 cm
 Den Haag, collectie de heer en
 mevrouw Nijstad-Eichhorn

Literatuur

Dusée 1975; Van den Boogaart –
 Duparc 1979, p. 212; Nystad
 1979-1980, pp. 80-85; Whitehead –
 Boeseman 1989, pp. 172-173

Dit krachtige schilderij van een trotse man zit vol raadsels. Het is onbekend wie het heeft geschilderd, in welke functie deze man hier is afgebeeld en wie het voorstelt. Toen het schilderij bekend werd, werd het vergeleken met de portretten van twee bedienden van de gezant van Sonho [35]. Inderdaad zijn het palet van oranje, wit en groen en de krappe uitsnede verwant. Die portretten stonden toen te boek als van Albert Eckhout (ca. 1610–1665), maar ook Jasper Beckx (werkzaam 1627–1647) werd gesuggereerd. Inmiddels is gebleken dat Beckx niet de schilder van de portretten in Kopenhagen kan zijn. Evenmin is het zeker dat Eckhout ze schilderde.

Zeker is wel dat de schilder heel bekwaam was. Hij voerde het werk uit op een doek met een lichte, beige grondering. De achtergrond is on-Hollands warm oranje. Doordat de linkerhoek en de rechterzijde iets donkerder zijn gemaakt en de achtergrond ter hoogte

van de rug rechtsonder feller oranje is gekleurd, lijkt het alsof de man in een aura van licht staat. Zijn witte hemd is in één laag direct op de grondering geschilderd met krachtige en trefzekere halen waarin de penseelstreek zichtbaar is. Het gezicht bevat dunne en gladde partijen in de schaduwen die met donkere verf direct over de grondering zijn gezet. Die lichte grondering schemert daar enigszins doorheen, waardoor deze schaduw een beetje oplicht. Dat is een efficiënte manier om een effect te bereiken dat bij een zwarte huid in schilderijen moeilijk te suggereren is. De wangen lijken te zijn ondergemodelleerd in bruin. De schaduw onder de rechterooghoek is met groenblauw geschilderd. Hoogsels bestaan uit korte krachtige toetsen, donkerroze in de lichtste delen, lichtpaars in de donkere delen. Door het gebruik van lichtgrijs of wit te vermijden, wist de schilder te voorkomen dat huid van de man overdreven lijkt te glanzen.

Het verschil tussen gezicht en handen is opvallend. De handen met de excessief lange vingers zijn nogal slap van vorm. De voor het gezicht zo kenmerkende toetsen zijn daar afwezig. Het is niet ondenkbaar dat ze door een andere schilder zijn uitgevoerd. Ofschoon de hand van de man inderdaad doet denken aan die van Zippora in Jordaens' schilderij [21] zoals opgemerkt door de eigenaar, de heer Nijstad, lijkt het hele werk schildertechnisch toch te ver van Jordaens af te staan om het in diens directe omgeving te plaatsen. De tentoonstelling biedt echter een goede gelegenheid om het schilderij te vergelijken met de Zuid-Nederlanders Jordaens [21] Jan Boeckhorst [23] en Jan van den Hoecke [22].

Het werk bevat te weinig aanwijzingen om de functie van de man te herkennen. Op grond van het zwaard en de krach-

tige uitstraling is hij wel een slavenhaler genoemd. Het is denkbaar, maar bij gebrek aan vergelijkingsmateriaal niet met zekerheid te zeggen. Dat hij een Congolese gezant zou zijn, zoals ook is gesuggereerd, is op grond van de kleding minder waarschijnlijk. Voor zover bekend werden die afgebeeld in westerse of Afrikaanse formele kleding. Met zijn witte hemd is de man weliswaar westers gekleed, maar zeker niet formeel. Zijn oorbellen zijn Europees van oorsprong, maar werden vaak bij Afrikanen geschilderd. De broche en het handvest van het zwaard zijn als Portugees geduid. Juwelen en zwaard wijzen op een zekere luxe die niet met een aansluit bij de kleding.

Op ironies waren zwarten vrijwel altijd in fantasiekleding gehuld. Dat lijkt hier niet zo te zijn. Ook de blikrichting komt niet overeen met wat gebruikelijk was bij een tronie. Daar kijken de personen bijna altijd omhoog, onderdanig zoals de pages op portretten of in genrestukken. Deze man heft zijn hoofd echter een ietsje op en kijkt vanuit de hoogte neer. Dat effect wordt versterkt door het lichte kikvorsperspectief. Samen met de krappe uitsnede maakt dat de man groot en zelfbewust. Dat was een houding die wel bij portretten maar niet bij ironies paste. Maar wie de man was, blijft ook al een raadsel. Evenmin weten we iets over de herkomst of oorspronkelijke functie van het schilderij. Wat wel duidelijk is, is dat de schilder een portret heeft gemaakt van een zwarte man, uniek in zijn zelfbewuste en krachtige houding. EK